

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 52/2020-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní o ústavnej sťažnosti obce Haluzice, IČO 00 687 235, Haluzice 703, Bošáca, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Petra Strapáča, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 412/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obce Haluzice na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 412/2016 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom je povinný uhradiť obci Haluzice trovy právneho zastúpenia v sume 415,51 € (slovom štyristopätnásť eur

a päťdesiatjeden centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 52/2020-11 zo 4. februára 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť obce Haluzice, IČO 00 687 235, Haluzice 703, Bošáca (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 412/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“), v ktorom nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 22. decembra 2016 bola okresnému súdu podaná žaloba o zaplatenie sumy 5 238,89 € s príslušenstvom a sťažovateľka vystupovala v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovaného. Dňa 20. septembra 2017 vydal okresný súd platobný rozkaz na zaplatenie žalovanej čiastky, proti ktorému podala 14. decembra 2017 sťažovateľka odpor so zásadnou obranou o nedostatku právomoci súdu vzhľadom na verejnoprávny vzťah medzi stranami sporu vyplývajúci z finančnej činnosti štátu.

3. Po urgencii a sťažnosti predsedníčke súdu na prietahy (od podania odporu 20 mesiacov žiadne pojednávanie ani iný relevantný úkon) sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, v ktorej navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej v bode 1 označeného základného práva postupom okresného súdu v napadnutom konaní a prikáže okresnému

súdu konať bez zbytočných prietáhov. Okrem toho sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 500 € a náhrady trov právneho zastúpenia v sume 415,51 €.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. Spr 101/20 z 18. februára 2020 v podstate uznal zbytočné prietahy, no poukázal na nepriaznivý personálny stav na súde. Okrem iného uviedol: *„Dňa 14.08.2019, teda po podaní sťažnosti na prietahy, súd vo veci rozhodol uznesením č.k. 7C/412/2016-36 tak, že platobný rozkaz z dôvodu podaného odporu zrušil, konanie v celom rozsahu zastavil a žalovanej Obci Haluzice priznal plnú náhradu trov konania. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 18.09.2019. Dňa 14.10.2019 právny zástupca v konaní úspešnej Obce Haluzice zaslal špecifikáciu trov právneho zastúpenia. O výške trov konania rozhodol vyšší súdny úradník uznesením zo dňa 13.11.2019, trovy boli vyčíslené sumou 455,44 eur. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 06.12.2019. Po poplatkovom a spisovom preverení a vyhotovení štatistiky bol spis odovzdaný do spisovne súdu.*

Na základe analýzy jednotlivých úkonov súdu a účastníkov v predmetnej veci konštatujem, že pri jej vybavovaní došlo k prietahom. Tieto však neboli subjektívne zavinené sudcom, resp. vyšším súdnym úradníkom. Prietahy nielen v tejto veci, ale aj v ďalších veciach vedených na tunajšom súde, vyplývali z nadmernej zaťaženia sudcov a súdnych úradníkov spôsobenej nedostatočným personálnym obsadením súdu už od jeho vzniku. Tunajší súd patrí medzi najzaťaženejšie súdy, pričom od účinnosti Civilného sporového poriadku, teda od 01.07.2016, je súdom kauzálny príslušným na prejednávanie všetkých pracovnoprávných sporov v rámci obvodu Krajského súdu v Trenčíne. Jedná sa o náročnú súdnu agendu, na ktorú sa nevzťahujú prísne pravidlá kontradiktórneho konania (pracovnoprávne spory sú zaradené medzi spory s ochranou slabšej strany). Zaťaženosť súdu konštatovala aj Súdna rada Slovenskej republiky na svojom zasadnutí dňa 20.12.2016, keď po prerokovaní správy o revízii súdu v uznesení č. 800 odporučila ministerke spravodlivosti vzhľadom na množstvo nevybavených vecí a nápad vecí doplniť stav sudcov na 15 a stav vyšších súdnych úradníkov tiež na 15. V čase začatia tohto súdneho konania

mal súd 11 sudcov a 10 vyšších súdnych úradníkov, pričom v priebehu rokov 2013 - 2017 skončili výkon funkcie piati sudcovia (traja boli trvale preložení na Krajský súd v Trenčíne a dvaja požiadali o prerušenie z dôvodu odchodu do dôchodku). Ich veci boli prerozdelené medzi ostatných sudcov a v tomto období boli prerozdelené aj veci ďalšieho sudcu, ktorý bol takmer rok práceneschopný. V roku 2017 tri vyššie súdne úradníčky (v tom čase z 9) v priebehu jedného mesiaca odišli na materskú dovolenku. Až od mája 2018 má súd 13 sudcov a 10 vyšších súdnych úradníkov. Ani tento stav však vzhľadom na množstvo nevybavených vecí nie je postačujúci, a preto Súdna rada SR pri prejednávaní návrhu rozpočtu súdnictva na rok 2020 - 2022 v uznesení č. 129/2019 prijatom na zasadnutí dňa 24.06.2019 navrhla zabezpečenie zvýšenia doposiaľ určeného počtu miest sudcov na 10 okresných súdoch, vrátane Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom. Mojm opakovaným žiadosťiam o určenie nielen sudcovských, ale aj ďalších zamestnaneckých miest, najmä súdnych úradníkov, zatiaľ nebolo vyhovené. Som si vedomá toho, že žiadneho účastníka, stranu sporu a teda ani sťažovateľa nemusia zaujímať dôvody, pre ktoré súd nielen v tejto veci nekonal plynulo a bez prieťahov. Považovala som však za veľmi potrebné zdôvodniť situáciu na tunajšom súde, pretože mi je skutočne veľmi ľúto, že sudcovia, súdni úradníci a ostatní zamestnanci nie sú z objektívnych príčin schopní zabezpečiť vykonávanie všetkých procesných úkonov a rozhodovanie v jednotlivých veciach v kratších lehotách, resp. bezodkladne tak, ako by to zodpovedalo každému súdnemu konaniu a predovšetkým záujmom účastníkov, strán sporu, o čo možno najrýchlejšie rozhodnutie vo veci.

Záverom však zdôrazňujem, že po tom, čo žalovaná Obec Haluzice podala predsedovi súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, vec bola hneď rozhodnutá a vo veľmi krátkom čase bolo rozhodnuté aj o výške trov právneho zastúpenia úspešnej žalovanej obce. V čase podania ústavnej sťažnosti bola teda vec už právoplatne vybavená. Nespochybňujem ústavné právo sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, avšak domnievam sa, že vzhľadom na výsledok sporu sťažovateľovi prieťahmi v konaní nevznikla žiadna ujma.

Záverom oznamujem, že netrvám na ústnom prejednaní sťažnosti.“

5. Ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadril, či trvá na ústnom pojednávaní, a zároveň mu zaslal vyjadrenie okresného súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska k veci. Právny zástupca sťažovateľky sa nevyjadril.

III.

K obsahu spisu okresného súdu v napadnutom konaní

6. Ústavný súd v záujme objektívneho posúdenia veci požiadal okresný súd o predloženie súdneho spisu, ktorý mu okresný súd doručil na nahliadnutie 24. februára 2020. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, z vyjadrenia okresného súdu a ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil takýto stav namietaného konania v období od 22. decembra 2016 až do právoplatného skončenia veci:

7. Dňa 20. septembra 2017 vydal okresný súd platobný rozkaz na zaplatenie žalovanej čiastky, proti ktorému podala 14. decembra 2017 sťažovateľka odpor. Sťažovateľka odoslala 26. júla 2018 okresnému súdu urgenciu a žiadosť o stave konania a nariadenie termínu pojednávania. Následne 10. júla 2019 podala sťažovateľka k rukám predsedu okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, pretože ani napriek urgencii neprebehli v napadnutom konaní žiadne procesné úkony. Predsedníčka okresného súdu v odpovedi na sťažnosť z 13. augusta 2019 uviedla, že táto je plne dôvodná, pretože súd vo veci nekonal viac než jeden rok. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na skutočnosť, že napadnuté konanie trvalo dva roky a osem mesiacov. Uznesením č. k. 7 C 412/2016-36 zo 14. augusta 2019 bolo konanie zastavené a nadobudlo právoplatnosť 18. septembra 2019. Následne okresný súd uznesením č. k. 7 C 412/2016-53 z 13. novembra 2019 priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 455,44 €, ktoré nadobudlo právoplatnosť 6. decembra 2019.

IV.

Zákonné a judikatúrne východiská a právne hodnotenie ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu dochádza(lo) v namietanom konaní k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

13. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie

právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej už od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

16. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, napadnuté konanie pre nedostatok právomoci súdu sa zložitou veci vyznačovať zjavne nemôže.

17. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov

došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom, teda neprimeraná dĺžka napadnutého konania pred okresným súdom nebola vyvolaná správaním s'ťažovateľky, ktorá bola v pozícii žalovanej strany sporu. Pozoruhodným je len fakt, že s'ťažovateľka sa v ústavnej s'ťažnosti vôbec nezmienila o dôležitej skutočnosti, že okresný súd už vydal rozhodnutie o zastavení konania (uznesenie č. k. 7 C 412/2016-36 zo 14. augusta 2019 bolo advokátovi s'ťažovateľky doručené 27. augusta 2019, ústavná s'ťažnosť na priet'ahy podaná 2. septembra 2019).

18. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu. Ústavný súd sa oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že ak pri dostatku právomoci okresného súdu možno konštatovať zbytočné priet'ahy v trvaní viac ako rok, o to viac je tento záver dôvodný so zreteľom na neefektívny prístup nezohľadňujúci neodstrániteľný nedostatok procesných podmienok, ktorý umožňoval konanie zastaviť už na jeho začiatku. Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ na neho obrátili s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

19. Nelichotivá personálna situácia na okresnom súde je pre vedenie súdu určite stavom nepríjemným, no doterajšia judikatúra ústavného súdu v tomto smere formulovala stanovisko, podľa ktorého otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), argumenty okresného súdu súvisiace s nadmerným množstvom vecí a nedostatočným personálnym obsadením okresného súdu preto ústavný súd akceptovať nemohol.

20. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a finančné zadosťučinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže konanie bolo právoplatne skončené, ústavný súd neprikazoval okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, ako to požadovala sťažovateľka v bode 3.

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

23. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 € a túto svoju požiadavku odôvodnila jednak samotným porušením svojich práv zbytočnými prietáhmi a taktiež celkovou dobou konania pred okresným súdom.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012). Z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 15/02: „Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je možné napraviť.“

25. Ak je účelom dotknutého základného práva odstránenie právnej neistoty (IV. ÚS 221/04), tak sťažovateľka v čase, keď podávala ústavnú sťažnosť, už mala vedomosť, že konanie smeruje k jeho zastaveniu, a teda dosiahnutiu už uvedeného cieľa. So zreteľom na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľku, ktorý významne neprevyšuje tzv. bagateľné spory, tiež na výsledok konania, ktorého náklady boli sťažovateľke súdom akceptované, a skutočnosť, že na strane sťažovateľky nevznikla žiadna nenapraviteľná ujma, dospel ústavný súd k názoru, že deklarováním porušenia základného práva sa sťažovateľke zadost'učinilo a vec si nevyžaduje vyšší stupeň ochrany v podobe aj primeraného finančného zadost'učinenia.

26. Vo zvyšnej časti preto ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

27. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľke vznikli v konaní pred ústavným súdom.

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

30. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 415,51 € (2 úkony právnej služby po 163,33 € – prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti a režijný paušál v sume dvakrát po 9,80 €, DPH 20 % t. j. 69,25 €),

ktoré je okresný súd povinný zaplatiť na účet vedený vo [REDACTED], pobočke [REDACTED],
č. ú. IBAN: [REDACTED] do dvoch mesiacov od právoplatnosti
tohto nálezu.

31. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho
zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

32. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu
nie je prípustný opravný prostriedok, nadobúda tento nález právoplatnosť dňom jeho
doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu